

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

**Факультет економіки та управління
Кафедра управління**

*Збірник матеріалів
IX Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції*

**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ
У СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРАХ УКРАЇНИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

20 жовтня 2025 р.

Київ – 2025

органів публічного управління відносяться як державні органи, так і органи місцевого самоврядування [9, с. 605].

Прикро, але бюрократизованість системи органів публічного управління вкорінена в Україні на стільки, що вимагає пильної уваги з боку законодавців. Суспільні потреби в багатьох сферах, до прикладу, інформаційній, культурній, духовній, освітній, задовольняються переважно недержавними структурами. Хоча цей процес в значній мірі залежить від державної політики у цій сфері, розсудливості прийнятих рішень та їх успішного впровадження. У разі, якщо державна політика є не достатньо сприятливою, ризик зростання незадоволення в суспільстві якістю надання адміністративних послуг значно підвищується. За мету надання адміністративних послуг пропонується приймати забезпечення виконання фізичними або юридичними особами власних прав та законних інтересів через реалізацію відповідних повноважень органів влади та не має зв'язку із їх безпосередньою організаційно-розпорядчою та управлінською діяльністю або нормативно встановленим контролем. У такому разі, процес надання адміністративних послуг відбувається за умови відсутності у споживача послуги встановлених законом обов'язків звертатися за отриманням адміністративної послуги. Ситуація, за умов якої визначено обов'язковість звернення, може призвести до застосування відповідних заходів впливу на особу, як адміністративних, так й кримінальних, якщо буде виявлене ігнорування цього факту [3, с. 31].

Підводячи підсумок опрацьованих матеріалів можна запропонувати наступне визначення «Механізм надання адміністративних послуг» – це нормативно зафіксована послідовність сервісно-орієнтованих дій органів публічного управління, які відповідають їх повноваженням, зосереджений на набуття, зміну або припинення прав і обов'язків фізичних / юридичних осіб за їх заявою, та надається на засадах відкритості, доброчесності та відповідальності. На мою суб'єктивну думку, ця інтерпретація, здебільшого відповідає сучасним напрямкам розвитку публічного управління та становлення демократичних принципів доброго врядування в Україні. Варто також зазначити, що для більшої продуктивності функціонування цього механізму розподіл повноважень між різними органами публічного управління повинен створювати сприятливі обставини для вирішення проблемних питань на найнижчому рівні.

Список літературних джерел:

1. Столар В.М. Поняття «послуга» в теорії державного управління / В.М. Столар // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. – Випуск 1(5). – 2016. – С. 65-69.
2. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – 2-ге вид., доп. й перероб. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 251 с.
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги» / За заг. ред. В.П.Тимошука. – К.: ФОП Москаленко О.М. – 392 с.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. Закон України від 10 грудня 2015 року № 888-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-19>.
5. Примірне положення про центр надання адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. № 118. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF>.
6. Примірний регламент центру надання адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 588. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF>.
7. Булковський Т. О. Децентралізація адміністративних послуг органів внутрішніх справ України / Т. О. Булковський // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 8. – С. 166-169.
8. Драган І. О. Організація надання публічних послуг населенню органами влади: зарубіжні практики / І. О. Драган. // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2014_4_3.
9. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.

Биба Володимир Васильович, к.т.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Пінчук Наталія Михайлівна, к.т.н., доцент

Політехнічний університет ді Барі

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ І СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ: ПРИКЛАД ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У сучасних умовах регіонального розвитку одним із ключових напрямів соціально-економічної політики є управління людським потенціалом та забезпечення соціального добробуту населення.

Згідно з концепцією Програми розвитку ООН, людський розвиток розглядається як процес розширення можливостей людини у сфері освіти, охорони здоров'я, зайнятості та доступу до ресурсів (UNDP, Human Development Report, 2022). Для України ці питання набувають особливої актуальності внаслідок демографічного спаду, трудової міграції, територіальних дисбалансів розвитку та наслідків збройної агресії Росії [4].

Відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2027 року, одними з пріоритетів державної політики є розвиток людського капіталу та зміцнення соціальної згуртованості регіонів (Кабінет Міністрів України, 2020). У цьому контексті Полтавська область виступає показовим прикладом: з одного боку, вона належить до промислово-аграрних регіонів із відносно стабільним економічним потенціалом, а з іншого — стикається з типовими для України проблемами: зниженням чисельності населення, старінням, міграційними процесами та нерівномірністю розвитку громад [2, 3].

Це стає особливо актуальним в Україні у зв'язку з демографічним спадом, трудовою міграцією, нерівномірним розвитком громад і наслідками війни. Полтавська область як прикордонна область (у сенсі, проміжна між центральним регіоном і зонами, які зазнали більших потрясінь) має власні виклики та можливості у цій сфері.

Метою статті є аналіз стратегій управління людським і соціальним розвитком у Полтавській області, визначення ключових проблем та бар'єрів, а також формулювання рекомендацій щодо підвищення ефективності регіональної політики.

Визначимо основні фактори, щовідіграють вирішальну роль у стратегії управління людським і соціальним розвитком, а саме:

1. демографічна ситуація та трудовий потенціал;
2. соціальна інфраструктура та якість життя;
3. стратегії регіонального розвитку;
4. виклики та перспективи розвитку.

Демографічні процеси у Полтавській області відображають загальноукраїнські тенденції, але мають і власну специфіку. Станом на початок 2025 року чисельність постійного населення становить близько 1,31 млн осіб, що демонструє стабільне скорочення у порівнянні з попередніми роками. Якщо у 2010 році населення регіону перевищувало 1,5 млн осіб, то нині втрати сягають понад 200 тис. осіб. Це свідчить про глибоку демографічну кризу, яка поєднує як природне скорочення, так і інтенсивну зовнішню та внутрішню міграцію (рис. 1).

Народжуваність у регіоні залишається на низькому рівні (5,9 новонароджених на 1000 осіб населення), тоді як рівень смертності значно перевищує цей показник (21,3 на 1000 осіб). Таким чином, природне скорочення у 2024 році становило понад 15 осіб на 1000 населення, що є одним із найгірших показників серед центральних регіонів України. Старіння населення відчутно впливає на структуру ринку праці: зростає навантаження на систему охорони здоров'я та соціального забезпечення, а частка економічно активного населення скорочується (рис. 2)[1].

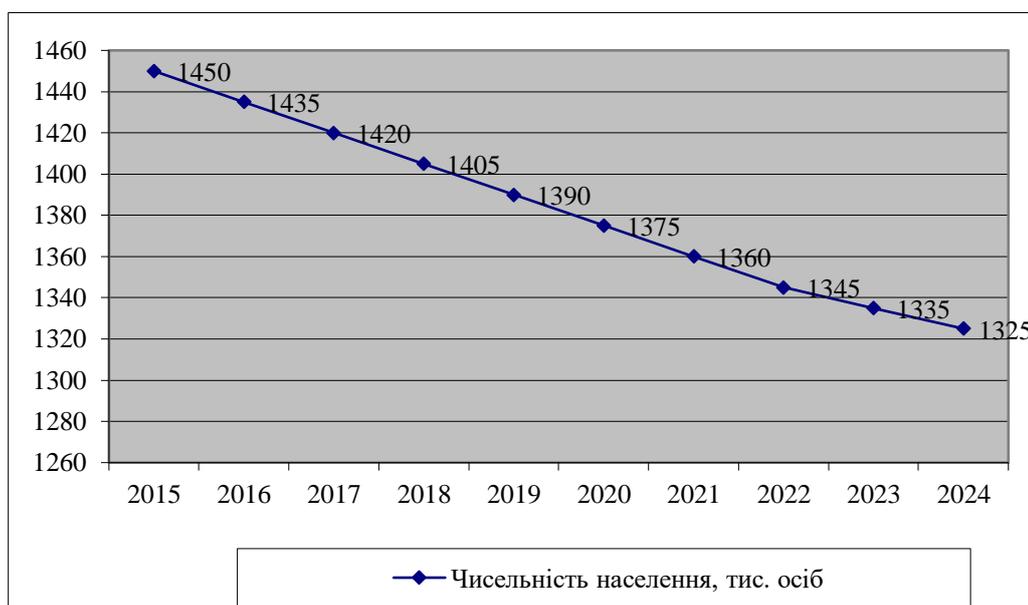

Рис. 1 Динаміка чисельності населення Полтавської області (2015 – 2024рр.)

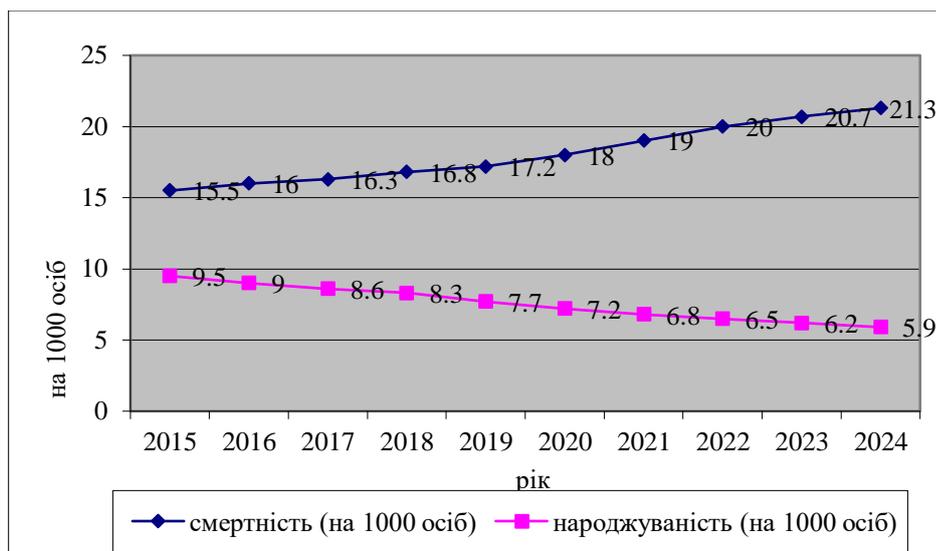

Рис. 2 Динаміка народжуваності та смертності у Полтавській області (2015 – 2024рр.)

Окремою проблемою є трудова міграція молоді. Значна частина випускників закладів вищої освіти виїжджає до Києва, Харкова чи за кордон у пошуках вищих заробітків та кращих умов життя. Це формує «кадровий вакуум» у традиційних галузях Полтавщини – промисловості, агросекторі, медицині й освіті. Показовим є той факт, що понад 40 % зареєстрованих безробітних у регіоні мають вищу освіту, що свідчить про дисбаланс між підготовкою кадрів та реальними потребами ринку праці.

Соціальна інфраструктура Полтавської області охоплює освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та культурну сферу. Вона залишається відносно розвиненою, однак характеризується регіональними диспропорціями.

У сфері охорони здоров'я працюють понад 70 лікарень та численні амбулаторії, проте у сільських громадах гостро відчувається нестача лікарів первинної ланки, а матеріально-технічне забезпечення залишається недостатнім. Медичні заклади обласного центру мають вищий рівень обладнання, але для мешканців віддалених громад поїздка до Полтави є часозатратною та фінансово складною.

Освітня система включає понад 700 закладів загальної середньої освіти, понад 10 закладів вищої освіти, понад 30 коледжів, а також розвинену мережу професійно-технічних училищ. Попри це, значна кількість шкіл у сільській місцевості потерпає від кадрового дефіциту та потреби в модернізації освітнього середовища. Важливою тенденцією останніх років стало впровадження цифрових технологій у навчальний процес, однак рівень цифрової готовності залишається нерівномірним.

У сфері соціального захисту функціонують програми підтримки малозабезпечених сімей, внутрішньо переміщених осіб та осіб з інвалідністю. Полтавська область прийняла понад 150 тисяч ВПО з прифронтових регіонів, що створило додаткове навантаження на соціальні служби, але водночас дало поштовх до розширення програм інтеграції та гуманітарної підтримки.

Полтавщина є важливим аграрно-промисловим регіоном, відомим виробництвом зернових, цукрових буряків, соняшнику, а також нафтогазовою промисловістю. Проте економіка області вразлива до коливань світових цін на сировину та має обмежену кількість високотехнологічних підприємств. Це обмежує можливості для створення робочих місць із високою доданою вартістю.

Регіональна стратегія розвитку Полтавської області до 2027 року визначає чотири ключові напрями:

- розвиток людського капіталу (підвищення якості освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення);
- цифровізація управління та послуг;
- модернізація інфраструктури (транспортної, комунальної, соціальної);
- підтримка підприємництва та інновацій.

Особливу увагу приділено підтримці сільських територій, які потребують диверсифікації економіки. Поряд із традиційним сільським господарством розглядаються можливості розвитку агротуризму, переробної промисловості та зелених технологій. Водночас важливим інструментом

реалізації стратегії є децентралізація та посилення спроможності громад (ОТГ), які отримали більше повноважень у сфері освіти, медицини та соціального захисту.

Проведене дослідження засвідчує, що управління людським і соціальним розвитком у регіонах України є одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності держави. Аналіз ситуації у Полтавській області дозволив виокремити низку специфічних проблем: демографічний спад (смертність у 2025 році майже у чотири рази перевищує народжуваність), трудова міграція молоді, старіння населення, а також дисбаланс між наявними робочими місцями і структурою пропозиції робочої сили (понад 40 % зареєстрованих безробітних мають вищу освіту).

Регіональна стратегія розвитку Полтавщини на період до 2027 року містить пріоритети, що відповідають сучасним викликам: розвиток людського капіталу, цифровізація управління, модернізація соціальної інфраструктури та посилення інклюзивності. Проте обмеженість фінансових ресурсів, нерівномірність розвитку громад і зовнішні загрози (воєнні дії, економічна нестабільність) знижують ефективність реалізації стратегічних цілей.

Для підвищення результативності політики у сфері людського і соціального розвитку доцільним є:

- посилення програм освіти та перепідготовки кадрів відповідно до потреб ринку праці;
- розширення заходів із підтримки молоді та молодіжного підприємництва;
- розвиток сільських територій через диверсифікацію економіки та агротуризм;
- активніше використання міжнародних програм допомоги та партнерств із ЄС;
- впровадження системи моніторингу соціальних показників на рівні громад.

Таким чином, досвід Полтавської області може стати корисним прикладом для інших регіонів України, оскільки він демонструє як загальнонаціональні тенденції, так і локальні особливості управління людським і соціальним розвитком. Забезпечення комплексного підходу до цих питань сприятиме підвищенню рівня життя населення та зміцненню соціальної згуртованості в умовах сучасних викликів.

Водночас область має значні можливості розвитку. По-перше, це вигідне географічне розташування та транспортна доступність. По-друге, збережений освітній потенціал, що може стати базою для формування сучасних кластерів знань. По-третє, наявність міжнародних проєктів технічної допомоги та партнерств із країнами ЄС відкриває можливості для залучення інвестицій і поширення інноваційних практик управління.

Список літературних джерел:

1. Державна служба статистики України. Демографічні та соціальна статистика: офіційні дані. pl.ukrstat.gov.ua.
2. Полтавська обласна військова адміністрація. Комплексна програма соціального захисту населення Полтавської області на 2021–2025 роки. media.poda.gov.ua.
3. Кабінет Міністрів України. Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2027 року (Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695).
4. UNDP. Human Development Report 2022. New York: United Nations Development Programme, 2022.

Бігунова Наталія Олексіївна, магістр

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Науковий керівник – к.н. держ. управл., доцент Панченко А.Г.

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ І СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ КОМАНД У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасному світі поняття «розвиток» набуває дедалі ширшого змісту. Якщо колись головним показником успішності держави була економічна стабільність, то нині на перший план виходить розвиток людини — її освіта, добробут, соціальна активність і можливість реалізувати власний потенціал. Саме тому управління людським та соціальним розвитком стає центральним елементом державної політики, а також ключовим завданням будь-якої організації, громади чи суспільства загалом/

Людський розвиток — це процес розширення можливостей людини жити довше, здоровіше й змістовніше життя. Концепцію людського розвитку сформулювала Програма розвитку ООН (ПРООН), і вона ґрунтується на трьох основних вимірах: тривалість життя, рівень освіти та гідний стандарт життя.

Соціальний розвиток, своєю чергою, пов'язаний із формуванням справедливих соціальних відносин, забезпеченням рівності, солідарності та соціальної безпеки. Його завдання — створити